

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVIII. Reus in iudicio criminali legitimè interrogatus, fateri tenetur
crimen à se verè commissum, etiamsi pro eo confesso sit morte
plectendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

lūm non conservat vitam suam, sed etiam positivē moraliter causat illius destructionem, positivē moraliter Judicem movendo ad eam physicē destruendam. Tam verò intrinsicē malum est per impositionem falsi criminis positivē moraliter causare destructionem vitæ suæ, quàm alienæ.

CAPUT XVIII.

Reus, in iudicio criminali legitimè interrogatus, fateri tenetur crimen à se verè commissum, etiamsi pro eo confessio sit morte ple-tendus.

117 **E**st sententia communior & expressa S. Thomæ q. 69. a. 1. contra Lessium, Tannerum, Card. de Lugo, Tamburinum & alios, dicentes non teneri sub mortali, si sit spes evadendi. Sed assertio nostra

Probatur 1°. ratione S. Thomæ, quia *quiscumque facit contra debitum iustitiae, mortaliter peccat. Pertinet autem ad debitum iustitiae, quòd aliquis obediat suo Superiori, in his ad quæ ius prelationis se extendit. Iudex autem Superior est respectu ejus qui iudicatur. Et idè ex debito tenetur accusatus Jurei veritatem exponere, quam ab eo secundam formam juris exigit. Et idè si confiteri noluverit veritatem, quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter negaverit, mortaliter peccat. Si verò Iudex hoc exquirat, quòd non potest secundum ordinem iuris, non tenetur ei accusatus respondere; sed potest, vel per appellationem, vel aliter licitè subterfugere. Menacium tamen dicere non licet.*

118 **J**udex autem veritatem à reo exigit secundum ordinem juris (ait S. Doctor a. 2.) *cum processit infamia super aliquo crimine, vel aliqua expressa indicia apparuerunt, vel etiam cum processit probatio semiplena. Tunc verò infamia processit, cum reus in suspicionem criminis vocatur à multis, qui vii probi & graves habentur, non malevoli, non maledici, non leves, nec aliquà contra eum sinistra affectione præventi; vel cum accusatus publico rumore talis criminis reus conclamatur; quem rumorem Jurista clamorosa insinuationem vocant. Per expressa indicia, signa probabilia intellige. Per probationem semiplenam, assertionem unius testis omni exceptione majoris.*

119 **I**taque dum unum ex hisce tribus, Judicis interrogationem præcesserit, reus à legitimo Judice interrogatus veritatem absque ambagibus & æquivocatione, seu mentali restrictione simpliciter confiteri tenetur, licet certò sciat eà se confessione ad mortem damnatum iri. Quia *obediendum omni Superiori legitimè præcipienti. Nec tunc ipse se prodit, sed ab alio proditur, dum ei necessitas respondendi imponitur, per eum cui obedire tenetur, ait S. Doctor ad 1. Nec si tunc mentiatur ut se liberet à morte, mendacium ipsius est simpliciter officiosum (ait ad 2.) sed habet aliquid de pernicioso admixtum. Quia cum aliquis mentitur in iudicio, ad excusationem sui, injuriam fa-*

cit ei, cui obedire tenetur, dum sibi denegat quòd ei debet, scilicet confessionem veritatis. Ad 3um. verò addit, quòd ille qui mentitur in iudicio, se excusando, facit & contra dilectionem Dei, cujus est iudicium, ipsi negando debitam confessionem laudis (confessio namque veritatis in Dei iudicio est quædam confessio laudis & gloria Dei ex ipsius Josue sententia, qui Achan ad verè confessionem abortivus inquit: « Fili mi, da gloriam Domino Deo Israël, » ait Catechismus Romanus, inde inferens, quòd Deus vult reos verum confiteri, cum ex iudicis formula interrogatur) & contra dilectionem proximi, tum ex parte Judicis, cui debitum negat; tum ex parte accusatoris, qui punitur, si in probatione deficiat.

Probatur 2°. quia contraria opinio criminibus & criminosis omnibus securitatem & impunitatem largitur, ut liberè peccent, dum plenè convinci nequeunt; nec torturis ad veritatem confitentiam adigi queunt, etiamsi semiplena contra ipsos probatio habeatur (cum iniquum sit ad veritatem confitentiam torquere eos qui veritatem confiteri non tenentur.) Atqui hoc est contra iudiciorum praxim, quæ ubique gentium, tam apud Ethnicos, quàm apud Christianos, & timoræ conscientiarum Judices viget, & ut licitam, Reipublicæque bono necessariam agnoscunt, defenduntque SS. Patres, Eusebius Papa epist. 1. ad Gallia Episcopos (referitur can. illi qui s. q. s.) Ambrosius l. de Cain & Abel c. 9. Augustinus l. 19. de Civit. c. 6. Et meritò defendunt. Cum enim in infinito criminolorum numero crimina multa committantur, quæ Reipublicæ salus postulat exemplariter puniri, ordinariè tamen plenà probatione convinci non possunt; si eorum auctores saltem torturà adigi non possent ad eorum confessionem, multi, & valde multi, impunitatis confidentià freti, in magnum Reipublicæ malum, ejusmodi crimina liberius committerent.

Mira proinde hinc Tamburini laxitas: quippe qui non contentus l. 1. in Decal. c. 3. §. 7. dixisse, in dubio an legitimè interrogetur à Judice, reum non teneri ad ejus mentem respondere, etiamsi Judex sub pena excommunicationis præcipiat. Quia reus & testis sunt in possessione sue libertatis valens agnoscere ex causa. Et go ab hac non possunt deturbari propter dubium legitimè interrogationis. Causa autem hic semper intervenit, quia semper si possunt velle custodire jus suum, quo possunt non aperire veritatem ei cui ex certa & manifesta obligatione non debeant. Idque procedere dicit, etiamsi non nisi exiguum malum ex manifestata veritate timeatur, quale esset modicam pecuniam amittere... Quia prædicta possessio libertatis... prævalet, sive gravis, sive leve damnum timeatur. Libro 3. c. 4. §. 3. plus audeat, utique quòd esto legitimus sit Judex, legitimèque per semiplenam probationem interroget; si tamen periculum vitæ sincerè respondententi subit, probabilissimum dicit esse ac

num, reum minime obligari ad faciendum crimen suum, unde tantum malum sibi parari videtur. Quia obligatio ista foret onus supra naturam vires difficile. Unde in re tam ardua Judex non est Superior. Numero verò 9. id verum putat, non solum ubi periculum est vitæ, sed & cuiuscumque gravis mali, v. g. gravis infamiæ. Et num. 10. quid de malo levi? Etiam tunc à mortali excusat cum æquivocatione negantem crimen à se commissum. Quia de jure natura esse videtur, ut ne leve quidem vitium mihi insigam, &c. Ecce ratiunculas, ob quas omnis penè Superiorum potestas vix non radicatus evertitur. Si enim Judici & Superiori legitime præcipiatur aliquid, unde grave vel leve malum, seu incommodum timeatur, parendum non est, quando & in quo parendum erit? Etiam in dubio an Superior legitime præcipiat, parendum esse constat ex dictis tom. 1. ubi de conscientia dubia.

122 At (inquit Büsembaum l. 4. c. 3. dub. 7.) saltem nemo tenetur obedire Superiori in caput suum. Tum quia lex humana communiter non obligat cum periculo mortis. Tum quia inhumanum videtur, ut qui convinci non potest, teneatur præbere arma contra se, quibus occidatur, aut gravem poenam subeat. Tum quia non videtur tam heroicus actus præcipi posse.

123 At (inquam ego) commune Reipublicæ bonum, judiciorum praxis, autoritas & necessitas, dilectioque Dei & proximi contrarium exigit, ut probatum est supra; exigit (inquam) ut in casu assertionis nostræ reus obedire teneatur cum periculo mortis; exigit ut reus veritatem confiteatur, licet ob confessionem occidendus sit; denique exigit actum illum, tamen difficilem, præcipi posse, ut etiam præmissa evincunt. Ea proinde in re, licet ardua, Judex non deinit esse Superior, uti Tamburinus existimat n. 6.

CAPUT XIX.

Nemini licet scripturas publicas ementiri ad innocentiam suam contra testem injustum defendendam, nec ille qui veram apocham, schedulam obligatoriam, seu quodvis aliud instrumentum amisit, cujus defectu gravissimi momenti litem amissurus est, falsum fabricare ac supponere potest absque gravi peccato.

124 Tamburinus l. 9. c. 3. §. 2. postquam in materia invidiosa ad questionem, Quid enim si sodomitam oportet probari esse illum testem contra te falso deponentem, si hæreticum, si excommunicatum, an hoc licebit ad repellendum ipsius testimonium? velut sub aliena persona respondebit (inquit) aliquis, sibi testis falsus id imputet. Subjungit: audio, sed adhuc hæreo. Quid enim si sit necesse publicas scripturas ementiri, possitne Notarius publicus ad hoc induci, si Notario constaret mea innocentia? Iterum sub aliena velut persona, respondebit, quidni? Id enim non est infidelem esse Reipublicam, sed maxime fidelem, dum ejus-

dem Reipublica innocentes sic defenduntur. Sic ille, in aliud quidem tempus id evolendum reservans, & incertum relinquens, an id licitum non sit. Verum hæresis est dubitare an licitum sit, quod octavo certò prohibitum est præcepto, uti sapienter Curiones Parisienses in scripto suo nono observant. Et verò si certò prohibitum non est, si (inquam) ad casum illum certò se non extendat octavi præcepti prohibitio, juxta eundem Tamburinum certò est licitum. Quia, ut ait l. 1. c. 3. §. 7. si adhibita diligentia dubites, an lex ad aliquem casum se extendat, non teneris ad illam, quia tunc possidet libertas, qua cum sit certa, non potest ligari lege incertâ. Cui conformiter Terilius in fundam. Th. Mor. q. 23. n. 161. Lex non obligat, nisi sit sufficienter promulgata; talis autem non est, nisi sit manifestè & evidenter cognita. Et ante utrumque Caramuel Theol. fundam. edit. Lugdun. n. 275. Nihil habendum illicitum, nisi quod impingit evidenter in aliquam legem, obligatoriam evidenter. Tamburiana proinde Decalogi explicatio, verius est ipsius relaxatio, uti Sinnichius demonstrat in Saüle suo Exegete.

Propterea omninò abjicienda est illa ipsius 125 responsio, licet sub dubio ac veluti aliena sub persona proposita. Sicut & propositio ista Emmanuelis Sa verbo falsarius n. 2. edit. 1. Falsare non est, nec peccatum mortale, amissa scriptura de hereditate, aut nobilitate, aliam similem efficere. Et iterum apud Guimenium p. 112. n. 2. Falsificans aliquam privatam scripturam aut syngraphum, aut apocham, fidem facientem se satisfecisse debito pecunie mutuo acceptæ, dum aliam legitimam à creditore acceptam amisit, alio modo non valens probare solutionem, non est dammandus peccati mortalis. Sunt enim Reipublicæ perniciosæ opiniones istæ, sunt falsæ, sunt scandalosæ. Quamvis enim similia faciens injuriam non faciat proximo, committit tamen mendacium Reipublicæ, ac publicæ fidei perniciosum, & ad ea Notarium inducens, inducit ad perjurium, sive ad violandum juramentum ab eo Reipublicæ præstitum.

CAPUT XX.

Octavo præcepto non solum prohibetur externa locutio contra proximum, sed & interna per dubitationem, suspensionem, opinionem, & judicium temerarium, quorum natura & malitia explicatur.

126 Ante omnia explicandum est discrimen inter dubitationem, suspensionem, opinionem, & judicium. Dubitatio est hæsitatio intellectus, non magis declinantis in unam, quam in aliam partem, sed in medio suspensum tenens intellectum. Suspectio est inclinatio seu propensio intellectus ad assensum unius partis, sic tamen ut necdum assentiat, vel aded debilitet, ut in primo gradu ultra dubitationem subsistat, in inchoato scilicet, & ff 3